

A KÖNYVTÁROSTANÁROK EGYESÜLETE ELNÖKSÉGÉNEK VÉLEMÉNYE A KERETTANTERVÉRŐL

Köszönjük, hogy kikérték egyesületünk véleményét a Kerettantervről. Bár - a mostanában szokásos átlagnál több idő állt rendelkezésre a tanulmányozásra, véleményezésre – jelezzük, hogy ilyen nagyságrendű, mélységű és döntő jelentőségű anyag valódi pedagógiai és társadalmi átgondolására, megvitatására véleményünk szerint nem állt rendelkezésre megfelelő idő. Ennek következtében a teljes tantervi struktúrát tökéletesen áttekinteni és egységesen megítélni így nem lehetett.

Véleményünket ezért iskolatípusok és pedagógiai szakaszok szerint fejtjük ki, a teljesség igénye nélkül, mivel a hozzászólás formáját nem látjuk elégségesnek, szélesebb körű és elmélyültebb egyeztetésre, elemzésre lenne szükség.

Kerettanterv az általános iskola 1-4. évfolyamáig

Alsó tagozatban a Magyar nyelv és irodalom tantárgyban a tanulási képesség fejlesztésénél megjelennek olyan kulcsfogalmak, melyek feltételezik a könyvtárhasználati órák megtartását az iskolai könyvtárban, de nem rendelnek hozzá konkrét óraszámot. Így nem látjuk valóban biztosítva ennek elsajátítását és begyakoroltatását, különösen, hogy a kapcsolódási pontoknál meg sem említődik az iskolai könyvtár! Ugyanakkor majd a felső tagozatban - az informatikában - feltételezi ennek a tudásnak és képességnek a meglétét.

Nagyon fontos lenne az olvasás megszerettetésének célkitűzése, hiszen ha ekkor elmarad, később már sokkal nehezebb elérni ezt.

JAVASLATUNK:

HATÁROZZANAK MEG A MAGYAR NYELV ÉS IRODALMONBAN KONKRÉT ÓRASZÁMOT: ÉVFOLYAMONKÉNT ÉS TANÉVENKÉNT MINIMUM 4- 6 ÓRÁT. A TÖBBI TÁRGYNÁL IS JELENJEN MEG A KAPCSOLÓDÁSI PONTOKNÁL AZ ISKOLAI KÖNYVTÁR HASZNÁLATÁNAK ELVÁRÁSA, LEHETŐSÉGE.

Kerettanterv az általános iskola 5-8. évfolyamáig

Nem tartjuk elfogadhatónak, hogy a Tanulás tanításánál nagyon leegyszerűsített, a kulcskompetenciák kialakításánál pedig csak utalás van az iskolai könyvtárra, az információkeresésre és felhasználásra. A befogadó tantárgy továbbra is a magyar nyelv és irodalom, valamint az informatika, ezt helyesnek tartjuk.

A legnagyobb problémát abban látjuk, hogy az **informatika** oktatása nem kötelező az 5. évfolyamon, valamint a 6-8. évfolyamon is elégtelennek tartjuk a heti egy óra. A digitális korszakban, amikor a digitális írástudás, információkeresés és felhasználás alapvető tudássá és készséggé kell váljon, a megadott tartalmak megfelelő elsajátíttatását ennyi idő alatt **LEHETETLENNEK TARTJUK!**

Ugyanakkor más tárgyaknál – nagyon helyesen - megjelenik az információ keresésének elvárása, de nem említődik a könyvtárhasználat. A megfelelő információkereséshez és feldolgozáshoz hozzátartozik az online mellett a nyomtatott források használata is. Nem várhatunk el olyasmit a tanulóktól, melynek megtanítására, gyakoroltatására nem fordítunk elég időt!

Ezzel összefüggésben az esélyegyenlőség súlyos megsértésének tartjuk, hogy a rossz családi háttérrel rendelkező, leszakadt vagy leszakadó térségben élő tanulók eleve ki lesznek zárva a jövő munkaerőpiacáról, hiszen nem fogják elsajátítani ezeket a tartalmakat és nem szerezhetik meg a szükséges készségeket, kompetenciákat, így a különböző háttérű tanulók közötti óriási és behozhatatlan szakadék tovább fog nőni.

Az alacsony óraszám miatt hiába tartjuk megfelelőnek a könyvtárhasználati ismeretek tartalmának meghatározását az informatika tantárgyban, nem látjuk biztosítva a megvalósításhoz az óraszámot, melyre minimum évfolyamonként és tanévenként 6 órát javasolunk.

Nem tartjuk elfogadhatónak, hogy a **többi tantárgynál** egyáltalán nem, vagy csak nagyon elnagyoltan jelenik meg a könyvtár-informatikában tanultak alkalmazásának elvárása. Pusztán az információgyűjtés megnevezését nem tartjuk elegendőnek. Más helyeken az elvárások szintjén olyan – egyébként helyes és elvárható dolgok – jelennek meg, melyeknek elsajátítására és begyakorlására nem látjuk a megfelelő időkeretet biztosítva, sem az informatika, sem a magyar tantárgyban.

Kiemelkedően fontosnak tartanánk az olvasás fejlesztését, mint a személyiségfejlesztés egyik fontos eszközét, de ezt sehol nem látjuk megfogalmazva.

JAVASLATAINK:

AZ INFORMATIKA TANTÁRGY LEGYEN KÖTELEZŐ MÁR AZ 5. ÉVFOLYAMON IS, AZ ÓRASZÁMÁT MINIMUM HETI KÉT ÓRÁBAN HATÁROZZÁK MEG ÉVFOLYAMONKÉNT ÉS TANÉVENKÉNT.

A TÖBBI TANTÁRGYNÁL MARKÁNSABBAN JELENJÉK MEG A KORSZERŰ KÖNYVTÁRHASZNÁLATHOZ VALÓ KAPCSOLÓDÁS, ANNAK ELVÁRÁSA.

Kerettanterv a gimnáziumok 9-12. évfolyamáig

A befogadó tantárgy az informatika és a magyar nyelv és irodalom, ezt helyesnek tartjuk. A legnagyobb problémát abban látjuk, hogy az informatika oktatására a 9-10. évfolyamra tervezett a heti 1 óra nem elegendő. Indokaink ugyanazok, melyeket már a felső tagozat esetében is megfogalmaztunk! A könyvtárhasználati tartalmakat megfelelőnek és elmélyülten kidolgozottak találjuk, de ezeket a tartalmakat nem lehet elsajátíttatni a tervezett 6 óra keretében, a begyakoroltatásról egyáltalán nem lehet szó! Ezt nagyon nagy problémának látjuk. Hiába jelenik meg az információkeresés és a könyvtárhasználat, mint elvárás más tantárgyaknál (idegen nyelv, történelem, kémia, ének-zene), ha nem szervesül az adott tantárgy keretébe és nem kapcsolódik hozzá konkrét tartalmi elvárás és óraszám, nem látjuk ennek megvalósulását biztosítottnak. A következő tantárgyaknál egyáltalán nem jelenik meg az iskolai könyvtár és az információs kultúra használatának igénye és elvárása (Matematika, fizika, biológia, földrajz, vizuális kultúra, (mozgókép és médiaismeret), filozófia).

Továbbra is fontosnak tartanánk az olvasás fejlesztését, mint a személyiségfejlesztés egyik fontos eszközét, de ezt nem látjuk megfogalmazva.

JAVASLATAINK:

AZ INFORMATIKA TANTÁRGY ÓRASZÁMÁT MINIMUM HETI KÉT ÓRÁBAN HATÁROZZÁK MEG ÉVFOLYAMONKÉNT ÉS TANÉVENKÉNT! CSAK ÍGY LÁTJUK BIZTOSÍTVÁ A KÖTELEZŐEN ELŐÍRT KÖNYVTÁRHASZNÁLATI TARTALMAK ELSAJÁTÍTTATÁSÁNAK ÓRASZÁMÁT. KÉRJÜK AZ ÓRASZÁM EMELÉSÉT MINIMUM ÉVFOLYAMONKÉNT ÉVI 6 ÓRÁRA!

A TÖBBI TANTÁRGYNÁL MARKÁNSABBAN JELENJÉK MEG A KORSZERŰ KÖNYVTÁRHASZNÁLATHOZ VALÓ KAPCSOLÓDÁS, ANNAK ELVÁRÁSA.

Kerettanterv a gimnáziumok 7-12. évfolyamáig

A hat évfolyamos gimnáziumi képzés kerettanterveit tarjuk a legkidolgozottabbnak, legkoherensebbnek. Könyvtárhasználatból a befogadó tantárgy itt is az informatika és a magyar nyelv és irodalom, ezt helyesnek tartjuk. A fejlesztési célok összetettek, a tartalmak és követelményekhez a kapcsolódási pontoknál több helyen is megjelenik a könyvtárhasználat igénye és elvárása. Ugyanazt látjuk problémának itt is: az alacsony óraszámot informatikából, így ugyanazok a veszélyek, mint már előzőekben kifejtettük. A következő tantárgyaknál egyáltalán nem jelenik meg az iskolai könyvtár és az információs kultúra használatának igénye és elvárása (Matematika, fizika, biológia, földrajz, vizuális kultúra, (mozgóképek és médiaismeret), filozófia). Matematikából és erkölcsstanból több kapcsolódási pontra látnánk lehetőséget.

JAVASLATAINK:

AZ INFORMATIKA TANTÁRGY ÓRASZÁMÁT MINIMUM HETI KÉT ÓRÁBAN HATÁROZZÁK MEG ÉVFOLYAMONKÉNT ÉS TANÉVENKÉNT! CSAK ÍGY LÁTJUK BIZTOSÍTVA A KÖTELEZŐEN ELŐÍRT KÖNYVTÁRHASZNÁLATI TARTALMAK ELSAJÁTÍTTATÁSÁNAK ÓRASZÁMÁT. KÉRJÜK AZ ÓRASZÁM EMELÉSÉT MINIMUM ÉVFOLYAMONKÉNT ÉVI 6 ÓRÁRA!

A TÖBBI TANTÁRGYNÁL MARKÁNSABBAN JELENJÉK MEG A KORSZERŰ KÖNYVTÁRHASZNÁLATHOZ VALÓ KAPCSOLÓDÁS, ANNAK ELVÁRÁSA.

Kerettanterv a gimnáziumok 5-12. évfolyamáig

A nyolcosztályos gimnázium kerettantervében a bevezetésben és a fejlesztési területekben célként és kívánalomként megjelenik az önálló és eredményes tanulás módszereinek elsajátítása, a tájékozódás a könyvtárban, az önálló információszerzés és feldolgozás képessége - ezt fontosnak tartjuk kiemelni. Ugyanakkor a kulcskompetenciák területén az anyanyelvi kompetencia tartalmaz könyvtárhasználatra utaló elemeket (kézikönyvhasználat, szövegek gyűjtése, jegyzetelési technikák, anyaggyűjtés, önálló szövegalkotás), de **a hatékony, önálló tanulás kompetenciájából teljes mértékben hiányzik az, hogy a könyvtárhasználat fontos eleme az önálló tanulásnak, az élethossziglani tanulás képességének fejlesztésének!**

Javaslatunk: A tanulási, ismeretszerzési folyamat fontos színhelye az iskolai könyvtár, ahol egyszerre áll rendelkezésre a pedagógiai folyamat minden résztvevője számára az információforrások széles köre (nyomtatott, elektronikus és hálózati dokumentumok), amelyek használatának képességét minden szaktárgyi területen fejleszteni szükséges.

Az informatikában pozitívumként emeljük ki, hogy a tantárgyi tartalmak és célok megvalósítása korszerű, forrásközpontként működő iskolai könyvtárat feltételeznek. A könyvtárhasználati ismeretanyag / fejlesztési követelmények logikusan egymásra épülnek, a gyakorlati tapasztalatok alapján azonban a hozzájuk rendelt óraszám nem elegendő a megvalósításhoz, az elvárt készség szintű könyvtárhasználati tudás kialakításához. Ez főleg az 5-6. évfolyamon aggasztó! A 7-8. és 9-10. évfolyam tervezett óraszámai elfogadhatóak, megvalósíthatóak a tartalmak, de ha az informatika heti óraszám 1 marad, akkor ezek a megfogalmazott célok nem teljesíthetők!

Készség szintű használat csak a szaktárgyi együttműködéssel alakítható ki. Ezért az egyes szaktárgyaknál ugyanígy meg kellene jeleníteni a könyvtárhasználati tartalmakat és követelményeket.

A tantárgyi célok a könyvtárhasználat befogadó tantárgyaként definiálja a **magyar nyelv és irodalmat**.

Az **előzetes tudás**nál nem tartalmazza a könyvtárhasználati elvárt tudást, pedig az 1-4.évf., 5-12.évf. ismeretei/fejlesztési követelményei között a magyarban és a másik befogadó tárgyban, az informatikában szerepel. A kettő egymáshoz kapcsolódását itt erősíteni kellene, ill. az egyes évfolyamok anyagának egymásra épülését így itt is meg kellene jeleníteni.

Az **ismeretek / fejlesztési követelmények** között több témakörnél megjelennek könyvtárhasználati elemek, a **kapcsolódási pontoknál** az 5-8. évfolyamig szisztematikusan jelezve van az informatika (9-10.évf. esetében jóval alacsonyabb arányban jelenik meg az anyaggyűjtés, önálló tájékozódás igénye) – de nem mint könyvtárhasználati óra, ezt aggasztónak tartjuk.

A fejlesztés várt eredményeinél a 5-6., 11-12. évfolyamon szerepel könyvtárhasználati célnak megfelelő elvárt eredmény, a 7-8., 9-10. évfolyam esetében nem.

JAVASLATAINK:

- 1) AZ ÉVFOLYAMPÁROKNÁL FELTÜNTETETT ELŐZETES TUDÁSNÁL SZEREPELJENEK AZOK AZ ELEMÉK, AMELYEK A KÖNYVTÁRHASZNÁLATI TUDÁS TOVÁBBÉPÍTÉSÉNÉL FONTOSAK LEHETNEK!
- 2) MIVEL A KÖNYVTÁRHASZNÁLAT EGYIK BEFOGADÓ TÁRGYA A MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM, A KÖNYVTÁRHASZNÁLAT ÓRASZÁM JELENJEN MEG KONKRÉTAN IS! (5-6.ÉVF. 4-4 Ó., 7-8.ÉVF. 4-4 Ó., 9-10.ÉVF.4-4Ó., 11-12.ÉVF.4-4 ÓRA)

A **többi szaktárgy** kerettantervét áttekintve a következőket állapítjuk meg **össességében a könyvtárhasználat megjelenéséről a nyolcosztályos kerettantervben:**

A tantárgyi céloknál szinte valamennyi tantárgynál megjelennek az önálló ismeretszerzéshez kapcsolódó elemek, de ezek kidolgozása elmaradt az egyes szaktárgyak tanterveiben, így ezek a tantervek nem konzisztensek, mert:

- a) nincsenek meghatározva, mely tematikai egységekhez kapcsolja a tanterv az önálló ismeretszerzés elemeinek tanítását (tematikai egységek céljaiból hiányoznak)
- b) az ismeretek/fejlesztési követelmények között esetlegesen, nem következetesen végigvezetve jelennek meg az ismertszerzési elemek
- c) nincsenek feltüntetve azok a kapcsolódási pontok, amelyek az informatika-könyvtárhasználat területén elsajátított ezirányú ismeretre, képességre utalna – azaz mire építhet a szaktanár, aki az önálló ismeretszerzés képességét kívánja fejleszteni. A tanulóknak a szaktárgyi ismeretszerzés algoritmusát a szaktárgyon belül meg kell tanítani!
- d) Az egyes évfolyampárokban nem derül ki, hogyan épülnek egymásra az önálló ismeretszerzés elemei pl. 7. évfolyamtól – 12.évfolyamig.
- e) A fejlesztés várt eredményei nem fogalmazzák meg a célként szereplő önálló ismeretszerzési képesség elvárt szintjét.

Így a kerettanterv informatika- könyvtárhasználat szempontjából nem kongruens, az informatika, magyar tanterv a többi szaktárgyi tantervvel nem koherens.

A tantárgyi információszerzést a tanterv sajnálatosan leszűkíti, csak az internetet veszi számításba mint információforrást.

Kerettanterv a szakközépiskolák 9-12. évfolyamáig

A befogadó tantárgy az informatika és a magyar nyelv és irodalom, ezt helyesnek tartjuk. A legnagyobb problémát abban látjuk, hogy az informatika oktatására a 9-10. évfolyamra tervezett a heti 1 óra nem elegendő. Indokaink ugyanazok, melyeket már az előzőekben is megfogalmaztunk! A könyvtárhasználati tartalmakat megfelelőnek és elmélyülten kidolgozottak találjuk, de ezeket a tartalmakat nem lehet elsajátítani a tervezett 3 óra keretében, a begyakoroltatásról egyáltalán nem lehet szó! Ezt nagyon nagy problémának látjuk!

Kerettanterv a szakképző iskolák számára

A szakképző iskoláknál a Kommunikáció - magyar nyelv és irodalom tantárgyban egyáltalán nem nevezi meg a könyvtárhasználatot, sem mint lehetőség, sem mint elvárás. Az olvasásról szót ejt, de a könyvtár, az információkeresés és feldolgozás, a tanulási technikák elsajátíttatása nem jelenik meg. Nem hagyatkozhatunk arra, hogy ez a generáció már más kultúrában nőtt fel, hiszen ennek megfelelő, hatékony használatát csak korlátozottan ismeri!! Elfogadhatatlannak tartjuk, hogy ebben az iskolatípusban nincs informatika oktatás!!! A digitális írástudás ma már olyan elvárás, ami nélkül lehetetlen munkát találni, mindenféle szakképesítésnél elengedhetetlen a számítógép és az internet készségszintű használata. Nem elégedhetünk meg az általános iskolában szerzett ismeretekkel, azokat ismételni és gyakorolni szükséges ahhoz, hogy egyáltalán készség szintjén megmaradjon, különösen gyengébb képességű és/vagy hátrányos helyzetű tanulók esetén.

Tekintettel a könyvtárhasználat keresztantervi jellegére javasoljuk, hogy a 2000-es kerettantervekhez hasonlóan jelenjen meg egy könyvtárhasználati útmutató a minisztérium kiadásában. A korábbi (Kerettantervi segédlet a környezeti neveléshez, a könyvtárhasználatához és az egészségneveléshez, Budapest, OM, 2001, 163 p.; URL: www.nefmi.gov.hu/letolt/kozokt/konyvtar.doc) sokat segített mind a könyvtárostanároknak, mind az iskola más szakos pedagógusainak a helyi tantervek elkészítésében.

A KTE szakértői szívesen közreműködnének egy ilyen segédanyag összeállításában.

Tisztelettel:

Szokmári Klára

elnök

a Könyvtárostánárok Egyesületének elnöksége nevében

Budapest, 2012. október 24.